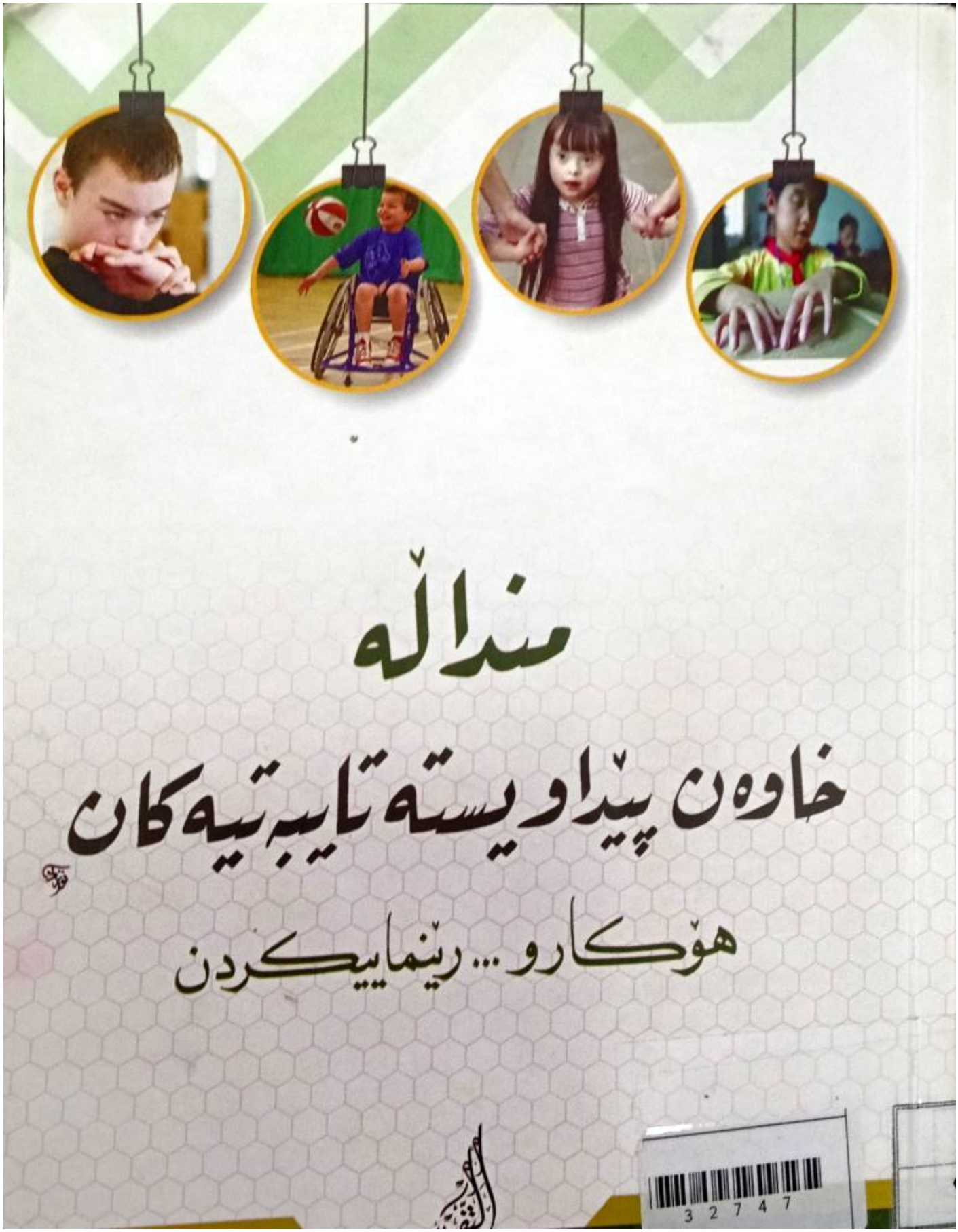

منداڵە

خاوەن پێداویستە تایبەتیەکان

هۆکارو ... ڕێنمایی کردن

32747

Preview sample - page 1 of 11 - Soran University Academic Digital Library

منداڵە خاوەن پێداویستە تایبەتیەکان

هۆکارو...ڕێنماییکردنیان

پرۆفیسۆر دکتۆر
شەوبۆ عبدالله طاهر
کۆلیژی پەروەردە / زانکۆی سەلاحەدین

بڵاوکردنەوەی
نوسینگەی تەفسیر بۆ بڵاوکردنەوەو
ڕاگەیاندن

خەتی بەرگ
نەوزاد کۆیی

نەخشەسازی ناوەوە
جمعه صدیق کاکه

بەرگ
زەردەشت کاوانی

نۆرە و ساڵی چاپ
یەکەم 1438 ك - 2017

قەبارە
17 × 24 (160 لاپەڕە)

تیراژ
1500 دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان- هەرێمی کوردستان- ژمارەی سپاردنی (785) ی ساڵی 2016ی پێدراوە

هەموو مافێکی لە بەرگرتنەوە و بڵاوکردنەوەی پارێزراوە
Copyright ©Tafseer Publishing

نوسینگەی تەفسیر
بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن
هەولێر - شەقامی دادگا - زێر هوتێلی شیرین پالاس

/TafseerOffice

+964 750 818 08 66
www.al-tafseer.com
tafseeroffice@yahoo.com

Preview sample - page 2 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ناوەرۆك

پێشەکی..... 15

بەشی یەکەم

پێشەکییەک لەسەر ڕێنمایی Counseling 17

ڕێنمایی دەروونی چییە؟..... 19

شێواز و ڕێگەکانی ڕێنمایی دەروونی 19

چۆن شێوازی ڕێنمایی دیاری نەکرێت ؟ 20

یەکەم : ڕێنمایی تاکی Individual Counseling..... 21

حاڵەتەکانی بەکارهێنانی ڕێنمایی تاکی :..... 21

دووەم : ڕێنمایی بەکۆمەڵ Group counseling 22

ئامانجەکانی ڕێنمایی بەکۆمەڵ..... 22

قەبارەی کۆمەڵی ڕێنمایی : 22

شێوازەکان و ڕێگەکانی ڕێنمایی بەکۆمەڵ:..... 23

یەکەم :ئیانەی ڕێنمایی: 23

2- نواندنی شانۆیی دەروونی (سایکودراما Psychodrama): 23

سودەکانی نواندنی دەروونی شانۆیی :..... 24

سێیەم : وانەو گفتوگۆکردن:..... 25

چۆنیەتی هەڵبژاردن و پێکهێنانی کۆمەڵەی ڕێنمایی بەکۆمەڵ: 25

حاڵەتەکانی بەکارهێنانی ڕێنمایی بەکۆمەڵ:..... 25

سێیەم :ڕێنمایی کردن بە یاری (گەمە کردن) counseling Play..... 26

سوودەکانی ڕێنمایی کردن بە یاری بۆ منداڵان : 27

شێوازەکانی یاری کردن لە ڕێنماییدا..... 27

یەکەم : یاری نازاد یان ناراستە نەکراو یاخود بێ سنور نەکراو : 27

دووەم : یاری ناراستەکرا و یان سنور دیاریکراو :..... 28

چوارەم : ڕێنمایی هەرزەکاران:- 28

کێشەی هەرزەکاران :- 28

هۆکارەکانی کێشەی هەرزەکاران:- 29

خزمەتگوزاریەکانی ڕێنمایی هەرزەکاران:- 30

Preview sample - page 3 of 11 - Soran University Academic Digital Library

1-خزمەتگوزاری خێزانی :- 30
2- خزمەتگوزاری پەروەردەیی :- 30
3-.خزمەتگوزاری پیشەیی:- 30
4-خزمەتگوزاری ڕێنمایی چارەسەر کردن :- 31
5-خزمەتگوزاری و ڕێنمایی کاتە بەتاڵەکان :- 31

بەشی دووەم
بوارەکانی ڕێنمایی دەروونی 33
یەکەم : بواری ڕێنمایی پەروەردەیی :..... 34
ئامانجەکانی ڕێنمایی پەروەردەیی دەروونی :- 34
دووەم : بواری ڕێنمایی پیشەیی..... 35
کێشەکانی ڕێنمایی پیشەیی: 36
سێیەم : ڕێنمایی خێزانی:..... 36
خزمەتگوزارییەکانی ڕێنمایی خێزانی :- 37

بەشی سێیەم:
منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەت..... 39
ئەومنداڵانە کێن کە پێیان ئەڵێن خاوەن پێداویستی تایبەت :..... 40
پێناسەی منداڵانی خاوەن پێداویستی تایبەت :..... 40
جۆرەکانی منداڵانی خاوەن پێداویستە تایبەتەکان..... 41
پێ ناسەی ڕێنمایی خاوەن پێداویستی تایبەت..... 42
پوختەیەکی میژوویی دەربارەی بایەخدان بەپەرەپێدانی وچاودێریکردنی خاوەن پێداویستە تایبەتەکان 42
قۆناغەکانی میژووی پەرەپێدان بە خاوەن پێداویستە تایبەتمەندیەکان: 42
ئامانجەکانی پەروەدەی تایبەت : 45
پرۆسەی ڕێنمایی خاوەن پێداویستە تایبەتەکان..... 46
تیپی ڕێنمایی دەروونی 46

بەشی چوارەم:
بەهرە داران وسەرکەوتووەکان Gifted and Talented..... 48
بایەخ پێدانی میژوی پەرەپێدانی وچاودێریکردنی بەهرەدارو سەرکەوتوەکان: ... 49
ئەو منداڵانە کێن کە پێیان دەڵێن بەهرەدار وسەرکەوتو؟ 52
ناساندنی وڵیی 1972 لەگەڵ پەروەردەیی ئەمریکی :..... 52
ناساندنی کۆمەڵەی ئەمەریکی بۆ فێرکردنی بەهرەداران 2013:..... 53

Preview sample - page 4 of 11 - Soran University Academic Digital Library

خەسلەتەکانی بەهرەداران وسەرکەوتوان 53
پۆلینکردنی بەهرەدارو وسەرکەوتوان..... 54
پۆلینکردنی کرونشانك Kronshank:..... 54
کاریگەری بۆ ماوەیی و ژینگە لەسەر بەهرەمەندان :..... 56
جۆرەکانی بەهرەداران : 56
تایبەتمەندی بەهرەداران و بەهرەدارە سەرکەوتوەکان 58
1-تایبەتمەندی جەستەیی..... 58
2- تایبەتمەندیە تەقلیبەکان 59
3-تایبەتمەندی هەڵچوونی و کۆمەڵایەتی : 60
4- تایبەتمەندی زانیاری وفێربون 60
یەکەم : رێکخستنی هێمایی بۆڕکە موجەرەدەکان :..... 61
دووەم : زانیاریخوازی :..... 61
سێیەم : سەربەخۆیی :..... 61
چوارەم : وەرگرتنی بڕیار :..... 61
پینجەم : پلان دانان : 62
جۆرەکانی بەرنامەی پەروەردەیی بۆ قوتابیانی بەهرەداران :..... 62
یەکەم : بەرنامەی خێراکردن Acceleration 62
دووەم : بەرنامەی دەوڵەمەند کردن (Enrichment Program 63
سێیەم: پۆلی تایبەت بۆ بەهرەدارو سەرکەوتوەکان:..... 63
3-فێرکردنی بە تاك :..... 63
کێشە وگیرو گرفتی بەهرە دار وسەرکەوتوەکان : 64
ئامانجەکانی رێنمایی بەهرەدار و سەرکەوتووەکان 65
یەکەم : ئامانجی رێنمایی گشتی 66
دووەم : ئامانجی دەروونی 66
سێیەم : ئامانجی هۆشیاری ژینگەی قوتابخانە : 66
رۆڵی رێنماییکار بۆ منداڵانی بەهرەدار : 67
رۆڵی مامۆستای بەهرەداران 69
بەشی پێنجەم:
پەککەوتووەکان (المعوقون)..... 70
کەسانی پەککەوتوو کێن ؟..... 71
هۆکاری پەککەوتوویی :..... 72
یەکەم : هۆکاری پێش لە دایك بوون : 72

Preview sample - page 5 of 11 - Soran University Academic Digital Library

دووەم : هۆکاری کاتی لە دایك بوون : 73
1 - سورێژەی ئەڵمانی: Rubella 74
2- نەخۆشی سۆزەنەك (السیلان (Gonorrhea 74
3- نەخۆشی زوهری: 74
4- نەخۆشی ئەیدز : Aids 74
سێیەم :هۆکاری ژینگەیی Environment: 74
جۆرەکانی پەککەوتوو: 76
شێوەکانی پەککەوتوو :- 76
کێشەی پەککەوتووەکان 76
یەکەم : کێشەی دارایی : 76
دووەم : کێشەی کۆمەڵایەتی : 76
سێیەم : کێشەی خێزانی: 77
چوارەم : کێشەی هاوسەرگیری : 77
پێنجەم :کێشەپەروەردەییەکان: 77
شەشەم : کێشەی یاری کردن ورابواردن : 78
حەوتەم : کێشەی پیشە وکار: 78
هەشتەم : کێشە تەندروستیەکان : 78
کێشەی خێزانی خاوەنی منداڵانی پەککەوتووەکان : 79
گرنگی رێنمایی خێزانی بۆخێزانی خاوەن منداڵانی پەککەوتوو: 79
بەشی : شەشەم:
پیرکۆڵان (پەککەوتوی ئەقڵی) 82
پیرکۆلان کێن ؟ 83
ا-پێناسەی پزیشکی : Medical –Definition 84
2-پێناسەی پێوانی دەروونی(سیکۆمەتری(I,Q) (Psychometric Definition(..... 84
3- پێناسەی کۆمەڵایەتی(Social Definition) 85
4-پێناسەی کۆمەڵەی ئەمەریکی بۆپیرکۆلان:_ The American Association 85
5-پێناسەی پەروەردەی بۆپەککەوتوی ئەقلی : 86
هۆکارەکانی پەکەوتووی ئەقلی:_ (Mental Retardaion Causes 87
هۆکارەکانی پەکەوتووی ئەقلی 87
یەکەم : هۆکاری پێش لە دایك بوون: 87

Preview sample - page 6 of 11 - Soran University Academic Digital Library

دووەم : قۆناغی کاتی لە دایکبوون..... 90
سێیەم : کاریگەری هۆکارەکان دوای لەدایکبوون: 91
پڕلینکردنی بیرکۆڵی بەپێ شێوەی دەرکی.....92
1ـ دیداری داون Down's Syndrome (مەنگۆل (Mongolsim) 92
2- کەیسی کورتە باڵاکان (کەمی لیکەرژێنی دەرەقیە) 93
3- گەورەیی قەبارەی گەڵەی سەر 93
4- قەبارەی سەری بچووك..... 94
تایبەتمەندیەکانی پەککەوتوانی نەقڵی بیرکۆڵان..... 94
2- تایبەتمەندیە نەقڵیەکان :..... 95
5- تایبەتمەندیە هەڵچوونی و کزمەڵایەتیەکان:..... 96
دەست نیشانکردنی بیرکۆڵی:.....97
ڕێنمایی بۆخۆپاراستنی منداڵان لە توش بوون بەبیرکۆڵی:.....97
جۆرەکانی ئاستی خۆپاراستنی منداڵان لە بیرکۆڵی.....98
یەکەم : خۆپاراستنی دایکی دووگیان : 98
دووەم : پاراستنی منداڵ 99
سیەم : پاراستنی منداڵ لە کزمەڵگا 99
ڕێنمایی پەروەردەیی بۆ خێزانی منداڵە بیرکۆڵەکان 99
ڕێنمایی گشتی بۆ خێزانی منداڵانی بیرکۆڵان.....100
یەکەم : نازپێدان 100
دووەم : سەرپێچی وپەسەندنەکردن 100
سێیەم : پشتگوی خستن 101
چوارەم : جیاوازی کردن 101
پێنجەم : سزای جەستەیی ودەروونی 101
بەشی حەوتەم:
پەککەوتووی جوڵانەوە وجەستەیی 102
پەککەوتووی جوڵانەوەـ وجەستەیی کێن؟.....103
هۆکاری پەککەوتووی جوڵانەوەو جەستەیی :.....104
1- هۆکاری زگماکی : 104
2- هۆکار ی وەرگێراو ژینگەیی : 104
پاراستنی منداڵان لە پەککەوتووی جوڵانەوە و جەستەیی :.....105
کاریگەری دەروونی لەسەر پەککەوتوانی جوڵانەوە وجەستەیی : 106
هۆکاری شڵەژانی دەروونی لای پەککەوتووی جوڵانەوە وجەستیەکان.....107

Preview sample - page 7 of 11 - Soran University Academic Digital Library

یەکەم :ئەو هۆکارانەی کە دەبێتە وەڵام دانەوەی دەروونی لای پەککەوتو:..... 107
گۆڕانکاریە دەروونیەکان 108
دووەم :کێشە دەروونیەکانی پەککەوتووی جوڵانەوە وجەستەیی 109
ڕێنمایی خێزانی بۆ خێزانی خاوەن پەککەوتووی جەستەیی جوڵانەوەکان 110
فێرکردنی منداڵانی پەککەوتووی جوڵانەوەوجەستەیی.....111
یەکەم : بەشی ناوخۆیەکانی پەککەوتووان: 111
دووەم : ناوەندەکانی پەککەوتوان: 112
سێیەم : تێکەڵکردنی (الدمج) پەروەردەی : 112
ئامانجەکانی تێکەڵ کردنی منداڵان..... 113
ڕێنمایی کردنی منداڵی پەککەوتووی جوڵانەوە وجەستەیی 113
ڕۆڵی ڕێنماییکاری دەروونی بۆ قوتابی پەککەوتوی جوڵانەوە و جەستەیی:.... 114

بەشی هەشتەم:

پەککەوتووی نەبینین..... 116
نەبینان (کوێر) :Blind.....117
قۆناغەکانی میژوی پەرەپێدانی پەککەوتوی نابینین.....117
یەکەم :چەرخی کۆن : Old - Ages 117
دووەم :چەرخی- ناوەڕاست ..... Middle-Ages
119
سێیەم : سەدەی بیستەم هەتاکو ئێستا Now &Twentieth century 120
پێناسەی پەککەوتووی چاو یان نەبینان.....120
1- پێناسەی یاسایی بۆ نەبینان : 120
2-پێناسەی پەروەردەیی بۆ نەبینان: 120
جۆرەکانی: پەککەوتوی نەبینان :.....121
پۆلێنکردنی پەککەوتووی بینین :-.....121
1ـ نەبیانی دەر ئەنجامی ڕودا و :..... 121
2ـ نەبینینی ڕەنگ، کوێری ڕەنگ :(عمی الالوان Daltonism) 122
3ـ شەو کوێری :(العمی او العشی اللیلی Night blindnes s) 122
4ـ نەبینانی دەروونی (سێکۆلۆژی Psychosocial dnesblin 122
5ـ حاڵەتی کورت بینین : **قصر النظر** Nearsightedness 122
6ـ حاڵەتی دور بینین : **بعد النظر** : Hxporopail..... 123
7ـ حاڵەتی بینراو گرانی(ئیستیگماتزم Astigmatism):..... 123
9ـ ناوی سپی یان ناوی مرواری :Cataract 123

Preview sample - page 8 of 11 - Soran University Academic Digital Library

10- چاو خێڵی - الحول Strabismus : 124
11- نەخۆشی شەکرە (Diabetes) 124
12-نەخۆشی تراکۆما Trachoma 124
هۆکاری پەککەوتنی نەبینان 125
یەکەم : هۆکاری پیش لە دایك بوون (زکماکی) یان هۆکاری بۆ ماوەیی:..... 125
دووەم- هۆکاری کاتی لە دایك بوون : 125
سێیەم هۆکاری دوای لە دایك بوون : 125
چوارەم :هۆکاری ژینگەیی..... 126
تایبەتمەندییەکانی منداڵانی پەککەوتووی نەبینان :.....126
یەکەم : تایبەتمەندی ڕەوشتیەکان : 126
دووەم : تایبەتمەندی شێوەی فۆرمی چاو : 127
چوارەم : تایبەتمەندی هەڵچوونی :..... 127
هەستەکانی نەبینان :.....128
1- هەستی بیستن : 128
2- هەستی دەستلێدان (هەستی گرتن - اللمس Touch) 129
3-هەستی بۆن کردن Smelling..... 129
4-هەستی تامکردن 130
کێشەکانی پەککەوتووی نەبینان :..... 131
یەکەم : کێشە دەروونییەکان :- 131
1- دڵەڕاوکێ : 132
2-بێ متمانە بەخوود : 132
3- قەرەبوو کردنەوە : 132
دووەم :- کێشە خێزانیەکان : 132
کاریگەری مامەڵەی خرابی خێزان لەسەر منداڵی نەبینان :..... 134
سێیەم:- کێشەکۆمەڵایەتیەکان : 134
جۆرەکانی بەرنامەی پەروەردەیی بۆ فێرکردنی قوتابیانی نەبینان 135
1-تێکەڵاوکردن amalgamation 135
نامانجی تێکەڵاوکردن..... 135
جۆرەکانی تێکەلاو کردن 135
سوودەکانی تێکەلاو :.....136
ڕێنمایی پەککەوتووی نەبینا 136
ئایە پەککەوتوی نەبینان پێویستیان بە ڕێنمایی هەیە ؟ 137

Preview sample - page 9 of 11 - Soran University Academic Digital Library

ئامانجەکانی ڕێنمایی دەروونی بۆ نەبینان 137
بوارەکانی ڕێنمایی پەککەوتوی نەبینان 138
یەکەم-ڕێینمایی دەروونی : 138
دووەم-ڕێنمایی بە کۆمەڵی 138
سێیەم ڕێنمایی پەروەردەیی 139
چوارەم : ڕێنمایی تەندروستی 140
پێنجەم : ڕێنمایی کار 140
بەشی : نـــــــۆیەم
ئۆتیزم 142
پوختەیەکی میژووی دەربارەی بایەخ پێدان بە سەرهەڵدانی ئۆتیزم: 143
ئۆتیزم چییە Autism؟ 143
نیشانەکانی منداڵی ئۆتیزم :Characteristies of Autistic Children 144
4- توانا تایبەتمەندیەکان :Special Abilities 148
هۆکاری شڵەژانی ئۆتیزم : Causes of Autism 149
یەکەم : هۆکاری بایۆلۆژی : 149
دووهم : هۆکاری جینی: 149
سێیەم : تێکچوونی ئەرکەکانی کۆ ئەندامی دەماری: 150
چوارەم : تێکچوونی ئەرکەکانی میشك : 150
پێنجەم : هۆکاری دەروونی و خێزانی : 150
جۆرەکانی شڵەژانی ئۆتیزم : 150
یەکەم : ئۆتیزمی دەستوری کۆن (التقلیدی): Autism Clasical 151
دووەم شڵەژانی نیسپرچر : Asperger's Disorder 151
سێیەم شڵەژانی ڕێت : Rett's Disorder 152
چوارەم: نیشانەکانی کرۆمۆسۆم Xتوانای شکانن Fragile X Syndrom ... 153
ڕۆڵی ڕێنماییکار لەگەڵ منداڵی ئۆتیزمدا : 153
سەرچاوەکان 156

Preview sample - page 10 of 11 - Soran University Academic Digital Library

نووسەر لە چەند دێڕێکدا :

لەدایکبووی شاری هەڵەبجەی شەهیدە.

بەکالۆریۆس: ڕێنمایی دەروونی.

ماستەر: ڕێنمایی دەروونی پەروەردەیی.

پرۆفیسۆرە لە زانکۆی سەڵاحەدین.

سەرۆکی بەشی دەروونزانی زانکۆی کۆیە بووە.

ڕاگری کۆلێژی پەروەردە / زانکۆی کۆیە بووە.

بەرهەمەکانی :

المشكلات الإرشادية - أسبابها - وطرق علاجها.

التدخين.

فەرهەنگی توبا- کوردی- عەرەبی- ئینگلیزی بۆ زانستی دەرونی و کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی.

بەناو چۆنیەتی بەجێ هێنانی وانەوتنەوە بە کوردی و عەرەبی (نامیلکە).

سەرنووسەری گۆڤاری (الإرشاد النفسي) بووە.

سەرنووسەری گۆڤاری کۆلێژی پەروەردە/ زانکۆی موستەنسەریە بووە.

خاوەنی زیاتر لە (٥٠) توێژینەوەی دەروونی و پەروەردەییە لەسەر منداڵ و قوتابیان و ژنان، هەموویان لە گۆڤارە زانستییەکان بڵاوکراوەتەوە.

خاوەنی زیاتر لە (٤٠) نامەی بابەتی دەروونیە، کە لە ڕۆژنامەکان بڵاوکراوەتەوە.

نوسینگەی تەفسیر

بۆ بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندن

هەولێر - شەقامی دادگا - ژێر هوتێلی شیرین پالاس

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseeroffice@yahoo.com

/TafseerOffice

6000 دینار

Preview sample - page 11 of 11 - Soran University Academic Digital Library